

72 hodin se státními zástupci (část druhá)

eFocus

To, že jsou státní zástupci úředníci, je mýtus. Alespoň podle ústeckých žalobců. Druhá část série z prostředí státního zastupitelství ukáže sílu motivace i entusiasmu. Neopomineme ani téma psychické odolnosti, která je u žalobců velmi potřeba.

Lenka Bradáčová, náměstkyně krajského státního zástupce v Ústí nad Labem patří k těm, kteří dávají šanci „nováčkům“. Jedním z nich je Radek Bělor, specialista na hospodářskou trestní činnost. Státním zástupcem je tři a půl toku a ze svého působiště na litoměřickém okrese dočasně přesídlil na kraj, do Ústí. Jeho zapálenost je opravdu nakažlivá. Nebojí se systému a je evidentně velmi průbojný (což pokládám za vhodnou vlastnost státního zástupce). Druhý den začínáme tématem, které se přímo nabízí: porovnání práce na různých stupních soustavy. Hlavní rozlišovací znak je nejspíš počet kauz. Na státního zástupce připadá na okrese zhruba stovka kauz, zatímco na kraji kolem dvaceti. „Kraj, to je už „sniperská“ liga. Navíc státní zástupci jsou tu součástí policejního týmu. Ale „zamakáte“ si i na okrese. Tam se z člověka stane právník. Je tam potřeba hodně vysoké adaptability.“ vysvětluje. Na rozdíl od soudců si na nižších stupních státní zástupci v případě více vypomáhají, jsou tým. „Víte, soudci jsou velcí sólisté. Státní zástupci jsou ale tým, musí být. Třeba na okrese chodíte na trestní věci, které žaluje kolega.“ dodává s tím, že okres považuje důležitý předpoklad pro to jít výš. Substituce ale není výjimkou ani na kraji. Radek Bělor (stejně jako Lenka Bradáčová) zastává přístup, že státní zástupce je útočník, tvůrce hry. „Všichni víme, jak by to mělo vypadat. Státní zástupce by měl samozřejmě být aktivní i v přípravě. Jen tak mu nic neunikne. Jen tak může s klidným štítem vystoupit před soudním senátem. Bohužel to ale není vždy tak, jak si to naplánujeme. Nesmíme si ale nalhávat to, že nejsou žádní státní zástupci, kteří si to u soudu pouze odsedí.“ Ptám se ale, proč by měl být státní zástupce vůbec akční. Pokud je možné to, že si svou práci pouze odsedí, proč se tedy namáhat třeba s prací v terénu? „To, jestli jezdíte na místo činu, záleží na vaší osobní aktivitě, to ano. Ale když se na místě činu něco zanedbá, státní zástupce to už nezachrání.“ odpovídá. Neoddiskutovatelná je vyšší aktivita žalobce u závažných trestných činů. „Tam chodíme i na výslechy. A někdy se musí jít takticky až na krev.“ vysvětluje. Ona „trocha psychologie“ v činnosti státního zástupce je určitě velmi lákavá, ale také zrádná. „Ne každý je osobnostně nadaný na justici, to si nebudeme nalhávat. Jedná se o stresové povolání.“ souhlasí se mnou Radek Bělor.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE

- Shledá-li veřejný žalobce, že zájem soukromý (obviněného – například na zproštění obžaloby) se kryje se zájmem veřejným, odpadá důvod, aby byl jeho procesním odpůrcem. Naopak se stává jeho ochráncem. Tuto ochranu je poskytnout povinen.
 - Rozlišujeme úlohu státního zástupce v přípravném řízení a v řízení před soudem.
 - Základní plat státního zástupce je 40 až 50 tisíc korun.
-

„SVĚT NEZACHRÁNÍM, ALE MOHU SE O TO SNAD POKOUŠET, NE?“

Práce žalobce se neobejde bez preciznosti a citu pro detail (někdy je právě onen detail pro výsledek jejich „boje“ klíčový). Klíčová je i práce s médií, alespoň na základní bázi. Státní zastupitelství je také vhodnější pro právníky, kteří mají rádi dynamiku. Oproti soudcovské práci není žalobcovo působení statické, jak tvrdí Radek Bělou. Zdůrazňuje i to, že pokud není státní zástupce alibista, je opravdovým pánem řízení a může výrazně zasahovat do práv. Advokáti mají podle něj v trestním řízení mnohem snazší roli, mohou totiž vlastně jenom namítat. „Mám rád, pokud je dobře připravený a dobře argumentující advokát.“ říká. Zajímá mě, jak vlastně takto namotivovaný státní zástupce snáší neúspěch. „Nejsme „lovci lidí“, se svou prací musíme být vyrovnaní. Nesmíme se přece věšet na klíce, když soudce zproští obžalovaného. Každý z nás je připraven na to, že se nenajde dost důkazů.“ říká s úsměvem a dodává, že svět jistě nezachrání, může se o to ale pokoušet.

S Radkem Bělou trávím už druhou hodinu, a stále se dozvídám nové věci. Popisuje mi například, co je to „dosahový telefon“. Státní zástupce (a soudce) mají mimo rámec běžné práce mobil k řešení aktuálních procesních úkonů. Není to mezi státními zástupci zrovna nejoblíbenější služba, ale Radek Bělou se na ní vždy těší. „Řešíte třeba tři vazby za sebou, úkolujete policii. To zažívám akčnost do morku kosti.“ A co ohodnocení a vstup do soustavy? Plat tento žalobce nevnímá jako špatný, je totiž prý vyvážen množstvím práce, které je (zejména na okrese) velké. Vstup do soustavy je komplikovanější téma. „Dnes už je extrémně moc sít. Čekatelujete, pak absolvujete konkurz... Řada kolegů navíc dojíždí.“ říká. Na toto téma jsem se bavil i s Lenkou Bradáčovou. Ta je (stejně jako krajský státní zástupce Jan Jakovec) proti tomu, aby se institut právního čkatele úplně odboural. „Je to o oběhu spisů, agendě, chodu věcí obecně. Aby člověk z venku nedělal základní chyby, musí alespoň půl roku čekatelovat,“ vysvětluje.

„Musíme dbát na čistotu procesu,“ zdůrazňuje Radek Bělou. Přesto se prý nedá vyhnout tomu, že se během řízení mění důkazy: „Co je v úředním záznamu a to, co se řekne v procesu je často dost odlišné.“

Další z ústeckých státních zástupců, který se mě ujímá, je František Stibor. Žalobcem je jednadvacet let a věnuje se hlavně násilné trestné činnosti. Chystá se v rámci substituce na jednání s recidivistou, který byl odsouzen (a nyní je znovu obžalovaný) za drogovou činnost. Kromě doslechnutí zbývajících svědků by mělo dojít na závěrečné řeči. Tvrdí, že soudce v hlavním líčení se vlastně „jen“ provádí důkazy z přípravného řízení (i když doplnění samozřejmě možné je), které jsou od žalobců připravené k nastudování. „Státní zástupce je daleko činnější než soudce. Musí dozorovat, aby byla práce zdárně dovedena do konce,“ říká. Před vstupem do jednací síně se bavíme o přípravě. „Příprava je důležitá, samozřejmě hraje roli i přístup obžalovaného. Ale vždy se může něco přehlédnout...“ vysvětluje a dodává, že v tomto konkrétním případě obžalovaný několikrát měnil výpovědi. V trestním řízení záleží na důkazech. Pokud má tedy státní zástupce v ruce silně karty, strach o výsledek nemá. Jenže je tu ještě ona výše trestu. A u té si nikdy jistý být nemůže. „Je to rozporuplné. Ten pocit. Nikdy

nevíte přesně, jak to skončí. Někdy jsem samozřejmě přesvědčen, že musím vyhrát. Ale trest je pak nižší.“ Úspěchem je proto vina dle obžaloby a trest dle přípravy, tedy dle návrhu na trest.

A jak hodnotí František Stibor svou dnešní pozici, tedy substituci za kolegyni, která na jednání ve své kauze jít nemůže? *„Pokud je případ od začátku váš, je to jiné. V rámci substituce je pozice ztížená. Tedy, pro ty zástupce, kteří se poctivě připravují. Není na to prostě dost času. Ale na závěrečné řeči se těším. To by pro vás mohlo být zajímavé.“* Před vstupem do soudní síně ještě řekne: *„Nechme se překvapit.“*

A překvapení se opravdu konalo. Nedorazil klíčový svědek. A tak mi František Stibor nemohl ukázat, jaké umění mohou závěrečné řeči být. *„Čím víc se připravujete, tím je to zbytečnější,“* dodává zklamaně.

„ENTUSIASMUS JE U NÁS POTŘEBA.“

Poslední den mého pobytu byl na patře státních zástupců od rána velký shon. Pokračuje totiž hlavní líčení v případě Hany Řehákové (organizovaná skupina, která obchodovala s metamfetaminem). Je před námi dlouhé dopoledne, kdy budou probíhat výsledky. Z dvaceti předvolaných dorazí deset lidí. Majitelka herny, gynekolog, družka jednoho z obžalovaných. Lidé, kteří pod přísahou prezentují soudci svou pravdu, s obhájci v zádech a žalobci v opozici. Použiji slova Radka Bělora, který mi mimo jiné řekl, že státní zástupce musí být připraven na to, že se výpovědi oproti spisu před soudem mění. Je to hra na kočku a na myš. A ta není jen o důkladné přípravě. Je to o psychické odolnosti jednotlivce. O tom, zda je schopen ustát lež, unést vědomí, že jeho postavení je shazováno protistranou. Jak se vlastně postavit k tomu, že svědek lže, protože kryje svého známého? Jak se k tomu postavit v případě, že důkazní břemeno je na mně jako státním zástupci? A nakonec, jak se k tomu postavit když vím, že moje vyložené karty budou obžalované usvědčovat jen nepřímou? Síť pravd, polopravd a lží spolu s důkazy, domněnkami a prázdnými frázemi je složitější, než je moje chápání. Jen tak, že se státní zástupce s případem sžije, je možné dobrat se výsledku. Hana Řeháková s tímto případem sžitá je. I když případu věnovala hodně času a úsilí, dnes nemůže být celou dobu na jednání a žalobci se budou střídat. Je bezprostředně po vážné operaci a musí k lékaři. Nechápat se obracím na Lenku Bradáčovou. Proč se tato žalobkyně nerozhodla předat celý případ kolegům a trávil předchozí dny na jednání? Proč neudělala to, co by každý z nás udělal? *„Ona není v práci proto, že by musela. Je tu proto, že má soudce na stole zrovna její kauzu. Jsme prostě zvláštní sorta. Entusiasmus je u nás potřeba. Pro nás je těžké poslat kauzu dál. Tvoříme jí, máme jí pod kůží, známe podrobnosti a ty jsme si poskládali,“* říká.

... Nyní plně chápu, že tato práce je posláním.

V třetí části reportáže přineseme rozhovor s Františkem Stiborem a krajským státním zástupcem, Janem Jakovcem.

Budeme rádi, když s námi budete diskutovat svůj názor na státní zastupitelství >>> [zde](#).

Zdroj informací v tabulkách: CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRIVNA, T. a kol. Trestní právo procesní. 5. Vyd. Praha: ASPI

Další články:

- [Advokátní kancelář Pokorný, Wagner & partneři, s.r.o.](#)
- [Náš náskok byl v odhodlání a ochotě riskovat](#)
- [Na co se zaměřoval úřad pro ochranu osobních údajů při své kontrolní činnosti v roce 2020?](#)
- [„Co nás čeká v právu ICT v roce 2021“](#)
- [Rozhovor s Petrem Sprinzem](#)
- [Odborný seminář: Závazky v novém občanském zákoníku](#)
- [Odborný seminář: Smlouvy uzavírané se spotřebitelem v novém občanském zákoníku](#)
- [Chambers Europe 2012: PRK Partners oceněna za nejlepší klientské služby](#)
- [Nataša Randlová prominentním právníkem Chambers Europe](#)
- [Ocenění soutěžněprávního týmu advokátní kanceláře Schönherr](#)
- [Advokátní kancelář KŠB byla oceněna jako nejlepší národní právní firma v ČR](#)